

УДК 657.6:331.2

С. О. Михайловина,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1682-5790>

О. М. Поліщук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9859-9001>

О. М. Матрос,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7133-4700>

О. П. Ратушна,

к. е. н., старший викладач кафедри обліку і оподаткування,

Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0843-3017>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.11.141

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ ПРИ ТИМЧАСОВІЙ ВТРАТІ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

S. Mykhailovyna,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman national university of horticulture

O. Polishchuk,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman national university of horticulture

O. Matros,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman national university of horticulture

O. Ratushna,

PhD in Economics,

Senior Lecturer of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University of Horticulture

ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND TAXATION OF SOCIAL BENEFITS FOR TEMPORARY DISABILITY

В умовах воєнного стану в Україні актуальним є соціальний захист непрацездатних громадян. Стаття аналізує нормативно-правові, організаційні та облікові аспекти виплат з тимчасової непрацездатності, враховуючи нові виклики війни та соціально-економічної ситуації. Досліджено трансформацію системи соціального страхування, включаючи електронні лікарняні та цифровізацію.

Особливу увагу приділено змінам, що відбулися після набуття чинності Законом України № 4158-IX, який змінив механізми фінансування, порядок оплати лікарняних та підходи до визначення розміру виплат. Розглянуто вплив новацій на роботодавців, застрахованих осіб та Пенсійний фонд України, окреслено переваги й проблеми нової системи. У статті детально проаналізовано розрахунок лікарняних відповідно до чинного законодавства, приклади бухгалтерських проведення та порядок взаємодії між суб'єктами процесу.

Результатом дослідження є систематизація практичних підходів до організації обліку виплат у період воєнного стану, визначенні факторів, що впливають на точність і своєчасність нарахування допомоги з тимчасової непрацездатності. Також визначено основні етапи алгоритму здійснення виплат за листком непрацездатності з описом кожної дії, що допоможе в спрощенні процедури отримання страхових виплат.

In the current context of martial law in Ukraine, the issue of providing social protection for citizens who have lost their ability to work is of critical importance. This article analyzes the legal, organizational, and accounting aspects of temporary disability benefit payments, taking into account the new challenges arising from the armed aggression by the Russian Federation and the deterioration of the socio-economic situation. It examines the transformation of the social insurance system, including the implementation of electronic sick leave certificates, the digitalization of registries, and the simplification of procedures for accessing assistance.

Particular attention is given to changes introduced by the Law of Ukraine No. 4158-IX, which reformed funding mechanisms, revised the rules for paying sick leave, and modified the methods for calculating benefit amounts. The article explores how these innovations affect employers, insured persons, and the Pension Fund of Ukraine, highlighting both the advantages and challenges of the new system. Detailed analysis is provided on how sick leave benefits are calculated under current legislation, including examples of accounting entries and procedures for interaction among all involved parties.

The result of the research is the systematization of practical approaches to the organization of accounting for payments during martial law, the identification of factors influencing the accuracy and timeliness of the accrual of temporary disability benefits. The main stages of the algorithm for making payments based on sick leave certificates are also defined, with a description of each action, which will help simplify the procedures for receiving insurance payments.

Ключові слова: облік, оподаткування, тимчасова непрацездатність, соціальний захист, електронний лікарняний, фінансування виплат.

Key words: accounting, taxation, temporary disability, social protection, electronic sick leave certificate, financing of payments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Кардинальні зміни в житті українського суспільства викликані збройною агресією російської федерації проти України, суттєво впливають на соціально-економічне становище громадян, зокрема на їхні можливості отримання доходів у разі хвороби, травми або інших обставин, що призводять до тимчасової втрати працездатності. Для населення України система соціальних виплат, зокрема допомога з тимчасової непрацездатності, є критично важливим механізмом часткового відшкодування втрачених доходів для фінансово вразливих сімей, особливо в умовах зростання стресових факторів, травм та обмеженої доступності медичної допомоги, що сприяє підтримці їхньої економічної стабільності. Воєнний стан призвів до зростання кількості вразливих груп населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та осіб з інвалідністю, надання підвищених та гарантованих соціальних виплат незалежно від страхового стажу є важливим інструментом державного захисту соціально незахищених категорій громадян.

На разі держава активізувала правове регулювання соціальних виплат шляхом спро-

щення процедур (е-лікарняні, розширення пільг), забезпечує стабільне фінансування незважаючи на бюджетні обмеження, та інтенсифікує цифровізацію процесів через розвиток Електронного реєстру та онлайн-сервісів, що суттєво знижує корупційні ризики та прискорює отримання допомоги громадянами та компенсацій роботодавцям. Також держава посилює соціальну стабілізацію через розширення пільгових категорій (ветерани, сім'ї загиблих, постраждалі внаслідок воєнних дій), які отримують повноцінні виплати незалежно від стажу, та активізує інформаційні кампанії для підвищення обізнаності громадян про їхні соціальні права, особливо серед внутрішньо переміщених осіб.

Поряд з позитивними змінами система соціального страхування в Україні стикається з комплексом проблем, які потребують термінового вирішення. Нестабільність законодавчої бази разом із технічними недоліками електронного документообігу значно ускладнюють громадянам доступ до соціальних виплат. Окрім того, фінансове навантаження на бізнес через відсутність єдиних стандартів розрахунку виплат створює додаткові складнощі як для роботодавців, так і для Пенсійного фонду України.

Наукові дослідження розрахунків за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності

мають на меті проаналізувати вплив законодавчих змін на систему обліку виплат з тимчасової непрацездатності, виявити фактори, що впливають на розмір цих виплат, а також систематизувати типові помилки для подальшого удосконалення облікових процесів.

Практичне завдання розрахунків за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності передбачає забезпечення достовірного та своєчасного нарахування цих виплат, а також мінімізацію помилок і штрафних ризиків. Крім того, вони спрямовані на оптимізацію фінансових ресурсів підприємств та надання бухгалтерам актуальних рекомендацій щодо застосування норм соціального страхування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання визначення суми допомоги у разі тимчасової непрацездатності завжди привертало значну увагу як бухгалтерів-практиків, так і науковців, адже від правильності розрахунків залежить фінансова стабільність працівників у період хвороби. Науковці в своїх дослідженнях детально аналізують цей аспект, роз'яснюючи нюанси законодавства, обліку та методики обчислення виплат.

У статті Безверхого К. та Приймак Н. [1] досліджено комплекс теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних з бухгалтерським обліком допомоги по тимчасовій непрацездатності. Особливу увагу автори приділяють сучасним викликам, зумовленим цифровізацією облікових процесів, зокрема переходом на е-лікарняні. Також проаналізовано основні нормативно-правові акти, що регулюють порядок нарахування та обліку таких виплат. У статті запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення процесу документування, зниження облікових ризиків, забезпечення своєчасності виплат і підвищення прозорості бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей економіки.

Шепелюк В. А. та Буркова Л. А. [2] детально розглядають підходи до класифікації допомоги по тимчасовій непрацездатності в межах НП(С)БО та МСФЗ 19, вказуючи на суттєві концептуальні та термінологічні відмінності. Авторі обґрунтовують необхідність адаптації облікової політики підприємств відповідно до міжнародних вимог задля підвищення прозорості та уніфікації звітності. Висвітлено також практичні наслідки для обліку та фінансового аналізу, а також запропоновано конкретні заходи щодо впровадження змін, які сприятимуть

якнішому управлінню соціальними витратами підприємства.

Ключові аспекти організації обліку розрахунків з оплати праці в умовах воєнного стану, з акцентом на виплати допомоги з тимчасової непрацездатності розглянули у своїй статті Склярук І. та Поліщук М. [3] Науковцями досліджено зміни нормативно-правового регулювання трудових відносин через введення воєнного стану в Україні та проаналізовано практичні проблеми, що виникають при веденні обліку. Особлива увага приділяється нюансам формування бази для нарахування допомоги, джерелам її фінансування, а також питанням оподаткування. Результатом роботи є удосконалений алгоритм дій для підприємств, що дозволяє ефективніше організовувати облік, уникати помилок при взаємодії з Пенсійним фондом України та мінімізувати ризики порушень податкового законодавства.

Попри увагу науковців і практиків до обліку допомоги по тимчасовій непрацездатності, залишаються невизначеними питання адаптації обліку до специфічних умов воєнного стану, включаючи облік виплат постраждалим від воєнних дій. Крім того, недостатньо досліджено можливості оптимізації податкового обліку таких виплат та питання організації внутрішнього контролю для запобігання зловживанням.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження організації обліку та оподаткування соціальних виплат у разі тимчасової втрати працездатності в умовах трансформації соціального захисту України.

Основними завданнями дослідження є:

Аналіз нормативно-правових засад документального оформлення, нарахування та обліку допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Оцінка впливу законодавчих змін, зокрема цифровізації, на процеси розрахунків та податкового обліку соціальних виплат.

Визначення практичних аспектів реалізації страхових механізмів, включаючи бухгалтерську кореспонденцію та алгоритми виплат.

Формулювання рекомендацій щодо вдосконалення обліку, мінімізації ризиків для роботодавців та забезпечення прозорості процедур.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нормативно-правова база є фундаментом для справедливого та прозорого здійснення виплат допомоги з тимчасової непрацездат-

Таблиця 1. Порівняльна характеристика змін в оплаті лікарняних відповідно до Закону України № 4158-IX

Критерій	До 04.05.2025 року	З 04.05.2025 року
Розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності	Від 50% до 100% середньої зарплати залежно від страхового стажу	100% середньої зарплати незалежно від страхового стажу
Оплата перших днів непрацездатності	Перші 5 днів – за рахунок роботодавця; з 6-го дня – за рахунок Фонду соціального страхування	Перші 5 днів – за рахунок роботодавця; з 6-го дня – за рахунок Пенсійного фонду України
Оплата лікарняних за сумісництвом	Виплати здійснювалися лише за основним місцем роботи	Виплати здійснюються як за основним місцем роботи, так і за місцем роботи за сумісництвом
Нещасні випадки на виробництві / профзахворювання	Виплати здійснював Фонд соціального страхування; розмір залежав від страхового стажу	Виплати здійснює роботодавець, у якого настав страховий випадок; перші 17 днів – за рахунок роботодавця; розмір – 100% середньої зарплати
Фінансування лікарняних	Фонд соціального страхування	Пенсійний фонд України

Джерело: узагальнено автором на основі [10].

ності, забезпечуючи чіткі правила розрахунку та запобігаючи зловживанням. Вона гарантує право застрахованих осіб на отримання належної матеріальної підтримки у випадку хвороби, базуючись на єдиних законодавчо встановлених критеріях.

Розглянемо основну нормативно-правову базу, що регулює розрахунки за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності в Україні:

Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, від 23.09.1999 р. № 1105, визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючим громадянам щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, у разі нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, охорони їхнього життя та здоров'я [4];

Постанова КМУ про Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затверджений від 26.09.2001 р. № 1266 [5];

Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 р. № 2464-VI. [6];

Постанова про Порядок фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окре-

мих виплат потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування України, від 19.07.2018. № 12 [7];

Наказ МОЗ України про Порядок видачі (формування) листків непрацездатності в Електронному реєстрі листків непрацездатності, від 17 червня 2021 року № 1234 [8];

Постанова про Порядок організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього, від 17 квітня 2019 р. № 328, визначає механізм організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього [9].

Відповідно до Постанови № 328 Листок непрацездатності — сформований (виданий) програмними засобами Реєстру на підставі медичного вис-

новку про тимчасову непрацездатність або документа, що засвідчує факт усиновлення дитини, і зареєстрований за єдиним реєстраційним номером листка непрацездатності у Реєстрі електронний документ, що є підставою для звільнення від роботи, оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, призначення матеріального забезпечення та надання соціальних послуг відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Працівник, що втратив тимчасову працездатність не зобов'язаний роздруковувати е-лікарняний, оскільки роботодавець або бухгалтер може самостійно його переглянути на веб-порталі електронних послуг Пенсійного фонду України.

З 4 квітня 2025 року набули чинності нові правила оплати лікарняних відповідно до Закону України від 18.12.2024 № 4158-IX "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування" [10] (табл. 1).

Відповідно до Закону України № 1105 застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види страхових виплат:

1 — допомога по тимчасовій непрацездатності, включаючи догляд за хворою дитиною, догляд за дитиною віком до 14 років або дитиною з інвалідністю віком до 18 років на весь період надання реабілітаційної допомоги, за наявності медичного висновку про необхідність стороннього догляду за дитиною;

2 — допомога по вагітності та пологах;

3 — допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли внаслідок нещасного випадку на виробництві).

Виплати за листками непрацездатності поділяються на дві частини (ст.15 Закону України № 1105) [4]:

1. Протягом перших п'яти днів відпустки через хворобу або травми, не пов'язані з виробництвом, роботодавець несе відповідальність за покриття витрат. Ці витрати обліковуються у складі витрат підприємства.

2. Починаючи з шостого дня лікарняного і далі роботодавець продовжує здійснювати виплати, але Пенсійний фонд України згодом відшкодовує ці витрати шляхом перерахування відповідних сум на спеціальний рахунок. Для отримання допомоги необхідно заповнити та подати до Пенсійного фонду України заяву-розрахунок де зазначити суму лікарняних, яку має виплатити Фонд.

Правило 5 днів має винятки. Відповідно до ст. 15 та ст. 18 Закону № 1105 [4] оплачуються з 1-го дня за рахунок Пенсійного фонду:

- допомога по вагітності та пологах (декретних);
- лікарняні з догляду за хворою дитиною чи хворим членом сім'ї.

Визначення розміру страхової виплати покладається на застраховану особу або її уповноважених осіб відповідно до ст. 22 Закону України № 1105. В такій ситуації існують два можливі підходи до призначення та виплати лікарняних. Перший варіант призначення одного або кількох уповноважених осіб, які будуть розглядати листки непрацездатності та приймати рішення щодо надання матеріального забезпечення, зокрема виплати по е-лікарняним листам. Другий варіант — директор сам приймає рішення щодо призначення та виплати по е-лікарняним листам.

Надання допомоги по тимчасовій непрацездатності та у зв'язку з вагітністю та пологами здійснюється на підставі видачі листка непрацездатності, який формується в Електронному реєстрі листків непрацездатності згідно з наказом № 1234 [8]. Роботодавець отримує доступ до інформації про листок непрацездатності працівника через кабінет страхувальника на порталі електронних сервісів Пенсійного фонду України. Після отримання на вебпорталі електронних послуг інформації про статус е-лікарняного призначення допомоги по тимча-

Таблиця 2. Визначення розрахункового періоду

Відпрацьований час	Розрахунковий період
Понад 12 календарних місяців	Останні 12 календарних місяців (з першого до першого числа), що передують місяцю, у якому настав страховий випадок.
Менше 12 календарних місяців	Фактично відпрацьовані календарні місяці (з першого до першого числа).
Менше як календарний місяць	Фактично відпрацьований час (календарні дні) перед настанням страхового випадку
Відсутній (страховий випадок настав у перший день роботи, або з поважних причин працівник не мав заробітку)	Немає розрахункового періоду За основу необхідно взяти тарифну ставку (посадовий оклад) або її частину, встановлену на день настання страхового випадку. Оклад (тариф) ділимо на 30,44 для визначення середньоденної зарплати.

Джерело: узагальнено автором на основі [5].

совій непрацездатності розглядається в такі терміни:

- по тимчасовій непрацездатності — не пізніше десяти робочих днів з дня їх надходження;
- по вагітності та пологах — не пізніше трьох робочих днів з дня їх надходження;
- повідомлення про відмову — не пізніше п'яти днів після прийняття відповідного рішення.

Підстави для відмови в наданні допомоги по тимчасовій непрацездатності (ст. 16 Закону № 1105) [4]:

- 1) у разі одержання застрахованою особою травми або її захворювання при вчиненні нею кримінального правопорушення;
- 2) у разі навмисного заподіяння шкоди своєму здоров'ю з метою ухилення від роботи чи інших обов'язків або симуляції хвороби;
- 3) за час перебування під арештом і за час проведення судово-медичної експертизи;
- 4) за час примусового лікування, призначеного за судовим рішенням;
- 5) у разі тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням або травмою, що сталися внаслідок алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних із таким сп'янінням;
- 6) за період перебування застрахованої особи у відпустці без збереження заробітної плати, творчій відпустці, додатковій відпустці у зв'язку з навчанням;
- 7) за період тимчасової непрацездатності, зазначений у листку непрацездатності, визначеному необґрунтованим.

Для розрахунку лікарняних необхідно визначити розрахунковий період та його тривалість у календарних днях, при цьому не вра-

Таблиця 3. Кореспонденція рахунків з обліку за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності

Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	2	3	4
Нараховані лікарняні за перші 5 днів тимчасової втрати працездатності	949	663	2050,75
Нараховані лікарняні за решту 8 днів за рахунок ПФУ після подачі заяви-розрахунку	378	663	3281,20
Нарахований ЄСВ на загальну суму лікарняних (5331,95×0,22)	949	651	1173,03
Утриманий ПДФО з суми лікарняних (5331,95×0,18)	663	641	959,75
Утриманий військовий збір з загальної суми лікарняних (5331,95×0,015)	663	642	79,98
Надійшли лікарняні на відкритий спецрахунок з ПФУ	313	378	3281,20
Сплата ПДФО при виплаті лікарняних за перші 5 днів (2050,75×0,18)	641	311	369,14
Сплата військового збору при виплаті лікарняних за рахунок коштів підприємства (2050,75×0,015)	642	311	30,76
Виплата лікарняних за рахунок коштів підприємства (2050,75 - 369,14 - 30,76)	663	311	1650,85
Сплата ПДФО при виплаті лікарняних за рахунок коштів ПФУ зі спецрахунку (3281,20×0,18)	641	313	590,62
Сплата військового збору при виплаті лікарняних за рахунок коштів ПФУ зі спецрахунку (3281,20×0,015)	642	313	49,22
Виплата лікарняних за рахунок коштів ПФУ зі спецрахунку (3281,20 - 590,62 - 49,22)	663	313	2641,36
Сплачений ЄСВ за рахунок коштів підприємства при виплаті лікарняних	651	311	1173,03

Джерело: узагальнено автором на основі [4, 5, 6, 8].

ховуються дні, коли працівник не працював з поважних причин. (п. 3 Наказ № 1266) [5]. Розрахунковим періодом, за який обчислюють середню заробітну плату, є 12 календарних місяців за місцем роботи, де стався страховий випадок, починаючи з місяця, що передує місяцю настання страхового випадку. Якщо стаж роботи працівника менше 12 місяців, відповідним періодом вважається (табл. 2):

Тривалість розрахункового періоду обчислюється у календарних днях. До розрахункового періоду не включаються дні, не відпрацьовані з поважних причин (п. 3 Порядку № 1266) [5]. Це дні: тимчасової непрацездатності; відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами; відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку; відпустки без збереження зарплати; дні призупинення дії трудового договору у зв'язку з агресією рф.

Показник середньоденної зарплати в розрахунковому періоді для визначення виплат за загальнообов'язковим державним со-

ціальним страхуванням обчислюють за формулою:

$$ЗП_{\text{с}} = ЗП_{\text{рп}} \div КД_{\text{тв}}$$

$ЗП_{\text{с}}$ — сума середньоденної заробітної плати;

$ЗП_{\text{рп}}$ — сума зарплати за розрахунковий період, на яку нараховували ЄСВ;

$КД_{\text{тв}}$ — кількість календарних днів перебування у трудових відносинах у розрахунковому періоді, без урахування календарних днів, не відпрацьованих з поважних причин. Віднімати святково-неробочі дні чи вихідні у такому розрахунку не потрібно.

Розрахувати тривалість лікарняних днів і визначити розмір лікарняних можна шляхом множення середньої заробітної плати на кількість днів. Обчислити суму лікарняних можна за формулою:

$$Л = ЗП_{\text{с}} \times КД_{\text{л}}$$

$Л$ — сума лікарняних;

$ЗП_{\text{с}}$ — сума середньоденної заробітної плати;

Таблиця 4. Алгоритм здійснення виплат за листком непрацездатності

№	Опис дії	Виконавець	Терміни
1	Звернення до лікаря для встановлення факту тимчасової непрацездатності	Застрахована особа	У день виникнення непрацездатності
2	Створення медичного висновку в системі охорони здоров'я	Лікар	У день звернення
3	Формування листка непрацездатності в електронному реєстрі	Автоматично	Після створення медвисновку
4	Отримання листка непрацездатності роботодавцем через кабінет страхувальника	Роботодавець	У день створення ЛН
5	Набуття статусу «Готовий до сплати»	Автоматично	Через 7 днів після закриття ЛН (або відкриття — для вагітності/пологів)
6	Визначення днів, що підлягають оплаті, розгляд документів	Відділ кадрів	Не пізніше 10 роб. днів (3 дні — для вагітності/пологів)
7	Прийняття рішення про призначення виплати, нарахування допомоги	Роботодавець / Бухгалтерія	Після розгляду документів
8	Фінансування: з 1 по 5 день — за рахунок роботодавця	Роботодавець	Відразу після нарахування
9	Фінансування: з 6 дня — за кошти Пенсійного фонду	Пенсійний фонд України	Після подачі заяви-розрахунку
10	Виплата допомоги у випадках вагітності/пологів чи догляду — з 1 дня	Пенсійний фонд України	Відповідно до рішення
11	У разі виробничого нещасного випадку: 1–17 днів — роботодавець, з 18 дня — Пенсійний фонд	Роботодавець / Пенсійний фонд	За фактом настання випадку
12	Подача заяви-розрахунку	Роботодавець / Бухгалтерія	Не пізніше 5 роб. днів після рішення
13	Опрацювання заяви, рішення про фінансування	Пенсійний фонд України	Протягом 3 роб. днів
14	Надходження коштів і виплата допомоги	Роботодавець	До найближчого дня виплати зарплати

Джерело: узагальнено автором на основі [4, 5, 8].

КДл — кількість днів лікарняного;

Кореспонденція рахунків для розрахунків за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності наведено в табл. 3.

Алгоритм здійснення виплат за листком непрацездатності складається з низки послідовних етапів, у яких задіяні застрахована особа, медичний заклад, роботодавець та Пенсійний фонд України. Сформована та узагальнена таблиця 4 з описом кожного етапу, відповідальними особами та встановленими термінами, допоможе краще орієнтуватися в процедурі отримання страхових виплат.

Оподаткування виплат за листками непрацездатності регулюється Податковим кодексом України [12], Законом України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" № 2464-VI від 08.07.2010 [11], Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" № 1105-XIV від 23.09.1999 [4]. Залежно від виду виплат, застосовуються різні правила щодо утримання податків і нарахування єдиного соціального внеску. У таблиці 5 відображено порівняльну характеристику податкового навантаження та нормативно-правового регулювання для кожного виду виплат.

Звичайні лікарняні та допомога у зв'язку з вагітністю і пологами підлягають утриманню ПДФО, тоді як компенсації в разі нещасного випадку на виробництві від оподаткування звільняються. Військовий збір утримується тільки із звичайних лікарняних.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Система соціального страхування в Україні зазнала істотних змін, які передбачають підвищення соціальних гарантій незалежно від страхового стажу, що є позитивною тенденцією з точки зору соціальної справедливості. Запровадження е-лікарняних, цифрового документообігу та оновлених правил фінансування з боку Пенсійного фонду України значно оптимізували процедуру отримання допомоги, знизили рівень корупційних ризиків та підвищили прозорість. Разом з тим, нестабільність законодавчої бази, відсутність чітких стандартів розрахунків та технічні труднощі створюють

Таблиця 5. Оподаткування виплат за листками непрацездатності

Вид виплат	Утримання		Нарахування	Нормативно-правове регулювання
	ПДФО (18%)	Військовий збір (5%)	ЄСВ (22%)	
Звичайні лікарняні	Утримується	Утримується	Нараховується	ПКУ: Ст. 164, 167, 168 Закон № 2464-VI — ЄСВ
Вагітність і пологи	Утримується	Не утримується	Нараховується	Закон № 1105-XIV — соціальне страхування
Нещасний випадок на виробництві	Не утримується	Не утримується	Нараховується	ПКУ: Ст. 165.1.1 - виплати не оподатковуються Закон № 2464-VI Закон № 1105-XIV

Джерело: узагальнено автором на основі [4, 11, 12].

загрози для своєчасного і правильного нарахування виплат.

Подальші наукові дослідження повинні бути спрямовані на аналіз практичних наслідків останніх законодавчих змін, виявлення проблемних аспектів їх застосування та розробку рекомендацій щодо оптимізації облікових процесів в умовах воєнного стану та після його завершення. Особливої уваги потребують питання обліку виплат постраждалим від воєнних дій та можливості застосування цифрових технологій для подальшого удосконалення системи соціального страхування.

Література:

1. Безверхий К. О., Приймак Н. С. Особливості бухгалтерського обліку допомоги по тимчасовій непрацездатності на підприємствах різних секторів економіки. Суспільство. Економіка. Цифровізація. 2024. № 1 (1). С. 29—44.
2. Шепелюк В. А., Буркова Л. А. Облік поточних виплат працівникам: протиріччя у національному та міжнародному стандартах. Вчені записки Університету "КРОК". 2021. № 62. С. 53—62.
3. Скларук, І., Поліщук, М. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в сучасних умовах. Економіка та суспільство. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2130/2059>.
4. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням" від 26 вересня 2001 року № 1266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-p#Text>
6. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне со-

ціальне страхування" від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012890-18#Text>

7. Постанова правління Фонду соціального страхування України "Про затвердження Порядку фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування України" від 19 липня 2018 року № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0962-18#Text>

8. Наказ Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження Порядку формування та видачі листків непрацездатності в Електронному реєстрі листків непрацездатності" від 17 червня 2021 року № 1234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0982-21#Text>

9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про організацію ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього" від 17 квітня 2019 року № 328. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2019-п#Text>

10. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування" від 18 грудня 2024 року № 4158-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4158-20#Text>

11. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування": від 8 липня 2010 р. № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

12. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

References:

1. Bezverkhyi, K.O., Pryimak, N.S. (2024), "Peculiarities of accounting for temporary disability assistance at enterprises of various economic sectors", *Suspilstvo. Ekonomika. Tsyfrovizatsiya*, vol. 1, no. 1, pp. 29—44.

2. Shepeliuk, V.A., Burkova, L.A. (2021), "Accounting for current employee benefits: contradictions in national and international standards", *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*, vol. 62, pp. 53—62.

3. Skliaruk, I., Polishchuk, M. (2023), "Peculiarities of payroll accounting organization under modern conditions", *Ekonomika ta suspilstvo*,

[Online], vol. 47, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2130/2059>, (Accessed 15 May 2025).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On Compulsory State Social Insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (Accessed 15 May 2025).

5. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2001), Resolution "On the Procedure for Calculating the Average Salary (Income, Monetary Allowance) for Payments under the Compulsory State Social Insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-п#Text> (Accessed 15 May 2025).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On the collection and accounting of a single contribution for mandatory state social insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012890-18#Text> (Accessed 18 May 2025).

7. The Social Insurance Fund of Ukraine (2018), Resolution "On the Procedure for Financing Insurers for Providing Material Assistance to Insured Persons Due to Temporary Disability and Certain Payments to Victims at Work", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0962-18#Text> (Accessed 15 May 2025).

8. The Ministry of Health of Ukraine (2021), Order "On the Procedure for Forming and Issuing Sick Leave Certificates in the Electronic Register", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0982-21#Text> (Accessed 15 May 2025).

9. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On the Organization of the Electronic Register of Sick Leave Certificates and Provision of Information from It", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2019-п#Text> (Accessed 15 May 2025).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Compulsory State Social Insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4158-20#Text> (Accessed 15 May 2025).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), Law of Ukraine "On the collection and accounting of the single contribution to compulsory state social insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>, (Accessed 15 May 2025).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", *Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 15 May 2025).

Стаття надійшла до редакції 18.05.2025 р.